

УДК 343.1

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ СУДДЯМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Шевчишен А.В., к. ю. н.,
старший слідчий в особливо важливих справах
Головне слідче управління Національної поліції України

У статті на підставі аналізу чинного кримінального процесуального законодавства та слідчої практики визначені окремі особливості доказування у кримінальних провадженнях, вчинених суддями Конституційного Суду України, зокрема початку досудового розслідування, повідомлення про підозру, затримання, арешту, взяття під варту, та запропоновані шляхи вирішення проблем здійснення кримінального провадження стосовно окремої категорії осіб, визначених у статті 480 КПК України.

Ключові слова: повідомлення про підозру, суддя Конституційного Суду України, початок досудового розслідування, особливості доказування, корупційні злочини.

В статье на основании анализа действующего уголовного процессуального законодательства и следственной практики определены отдельные особенности доказывания по уголовным производствам, совершенным судьями Конституционного Суда Украины, в частности начала досудебного расследования, сообщения о подозрении, задержания, ареста, заключения под стражу, и предложены пути решения проблем осуществления уголовного производства в отношении отдельной категории лиц, определенных в статье 480 УПК Украины.

Ключевые слова: сообщение о подозрении, судья Конституционного Суда Украины, начало досудебного расследования, особенности доказывания, коррупционные преступления.

Shevchyshen A.V. SEPARATE FEATURES OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS ON CORRUPTION CRIMES COMMITTED BY JUDGES OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE

Based on the analysis of the current criminal procedural law and investigative practice, the article identifies certain features of evidence in criminal proceedings conducted by judges of the Constitutional Court of Ukraine, in particular the start of a pre-trial investigation, reporting suspicion, detention, arrest, detention and suggested ways to solve criminal production in respect of a separate category of persons defined in Article 480 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine.

Key words: suspicion report, Judge of the Constitutional Court of Ukraine, the beginning of the pre-trial investigation, features of evidence, corruption offenses.

Рівність перед законом і судом є однією з ключових засад кримінального провадження. Її визначення законодавцем у частині 1 статті 10 КПК як неможливості існування привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених КПК, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками, спрямоване не тільки на констатацію слідування міжнародним та конституційним стандартам справедливого правосуддя у процесі унормування кримінальної процесуальної діяльності, але й невід'ємності іsonomia від практики здійснення кримінального провадження в нашій державі. Водночас у частині 2 статті 10 КПК визначено, що певні категорії осіб під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями. Не є виключенням із цього переліку і суддя Конституційного суду України, порядок здійснення кримінального провадження щодо якого має свої особливості.

Окремим питанням здійснення кримінального провадження стосовно певної категорії осіб присвячували свої праці Ю.П. Аленін, І.В. Гловюк, Д. Говорун, В.О. Гринюк, А.Г. Забабуріна, О.В. Капліна, Н.С. Карпов,

Д.М. Мірковець, М.А. Погорецький, О.Ю. Тараров, О. Тищенко, Л.Д. Удалова, О.В. Фараон, М.Є. Шумило, Л.В. Юрченко та багато інших правознавців.

Однак особливості здійснення кримінального провадження щодо судді Конституційного Суду України за положеннями КПК України 2012 року у системному взаємозв'язку з положеннями Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII [5] в частині початку досудового розслідування, особливостей повідомлення про підозру та здійснення інших процесуальних дій залишаються актуальними та недослідженими.

З огляду на наведене метою статті є на підставі узагальнення чинного кримінального процесуального законодавства, практики його застосування та спеціальної літератури визначити особливості доказування у кримінальних провадженнях про корупційні злочини, вчинені суддями Конституційного Суду України, та запропонувати шляхи вдосконалення процедури здійснення кримінального провадження стосовно зазначеної категорії осіб.

Визначення у главі 37 КПК системи винятків у режимі правового регулювання здійснення кримінального провадження щодо суддів Конституційного Суду України зумовлене тим, що зайняття цих посад зумовлює

не тільки набуття особами високого соціального положення, але й особливе суспільне значення їх професійної діяльності, однією з постійних рис якої є конфлікти, через що є висока ймовірність для них, у порівнянні з пересічними громадянами або іншими особами, які здійснюють службову діяльність та професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, стати об'єктом протиправних дій із боку інших осіб із метою відсторонення їх від виконання своїх функцій, а у разі реального вчинення ними кримінальних правопорушень може викликати упереджене ставлення до них не тільки з боку пересічних громадян, але й з боку службових осіб правоохоронних органів та прокуратури.

Основу нормативних положень особливо-го порядку кримінального провадження щодо окремої категорії осіб становлять норми Конституції України та галузевих нормативно-правових актів, які визначають зміст правового статусу осіб, перелічених у статті 480 КПК, зокрема гарантії їх діяльності.

З нормативного визначення статті 149 Конституції України у взаємозв'язку з положеннями статті 24 Закону України «Про Конституційний Суд України» незалежність і недоторканність судді Конституційного Суду України (далі – Суддя) гарантуються Конституцією і законами України, зокрема:

- заборонаю впливу на них у будь-якій формі;

- неможливістю без згоди Конституційного Суду України їх затримання або утримання під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину;

- неможливістю притягнення до відповідальності за голосування у зв'язку з ухваленням Конституційним Судом рішень та надання ним висновків, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку [5].

Особливостями провадження щодо окремої категорії осіб, за положеннями КПК України, є: повідомлення про підозру (стаття 481 КПК); затримання і обрання запобіжного заходу; обшук, огляд особистих речей і багажу, транспорту, жилого чи службового приміщення; порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; застосування інших заходів, у тому числі негласних слідчих дій, що відповідно до закону обмежують права і свободи (стаття 482 КПК) [2, с. 108]. Однак наведені вище положення чинного вітчизняного законодавства та практика його застосування свідчать про те, що правовий статус окремих осіб, перелічених у статті 480 КПК, впливає й на початок кримінального провадження щодо вчинення ними корупційного злочину, хоча це не отримало прямого визначення у главі 37 КПК.

Трансформація механізму початку досудового розслідування стала однією з найбільш обговорюваних питань серед науковців та практиків із моменту представлення ще проекту нині чинного КПК. В аспекті нашого дослідження привертає до себе увагу позиція Судової палати у кримінальних

справах Верховного Суду України, висловлена в її висновку щодо питання про початок кримінального провадження стосовно суддів (судів загальної юрисдикції), яке пов'язане зі здійсненням ними судочинства від 1 липня 2013 року, згідно з якою можливість внесення слідчим чи прокурором відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо судді свідчить про зниження рівня гарантій недоторканості і незалежності суддів, встановлених законами [1]. Цей висновок Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України впливає з Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України про офіційне тлумачення положень частин 1, 2 статті 126 Конституції України та частини 2 статті 13 Закону України «Про статус суддів» (справа про незалежність суддів як складову частину їхнього статусу) від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, згідно з яким «не допускається зниження рівня гарантій незалежності і недоторканності суддів у разі прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів» (п. 4.1) [4]. Враховуючи наведене, Судова палата запропонувала внести зміни у статтю 214 КПК, де передбачити обов'язок вносити до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомості про вчинення кримінального правопорушення особами, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження (стаття 480 КПК), особами, зазначеними у статті 481 КПК (тобто Генеральним прокурором або його заступником), які здійснюють повідомлення про підозру щодо окремої категорії осіб. На нашу думку, такі пропозиції є неприпустимими, оскільки за таких умов, у разі вчинення корупційних злочинів у сфері службової діяльності буде практично неможливо документувати протиправні дії суддів, у тому числі і суддів Конституційного суду України, та забезпечувати притягнення їх до кримінальної відповідальності за корупційні злочини, як це можливо здійснювати завдяки змінам до частини 2 статті 126 Конституції України.

На наш погляд, не варто ототожнювати внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, як на це звертає увагу Л.М. Лобойко, з початком кримінального переслідування. Протидіяти свавільно представників сторони обвинувачення слідчий суддя вправі шляхом відмови в задоволенні їхніх клопотань про проведення слідчих (розшукових) дій і застосування заходів забезпечення кримінального провадження [3, с. 51–52]. Тому для ускладнення процедури внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінальних правопорушень, вчинених суддями Конституційного Суду України чи іншими суддями, ми не вбачаємо підстав.

У зв'язку з цим ще зазначимо, що не все так просто буде із застосуванням положень частини 2 статті 126 Конституції України. Відповідно до статей 208, 209 та частини 2 статті 278 КПК судді Конституційного Суду України, який був затриманий під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину в результаті

проведення контролю за вчиненням злочину, не пізніше двадцяти чотирьох годин із моменту затримання має бути вручене письмове повідомлення про підозру. За пунктом 3 частини 1 статті 481 КПК таке повідомлення Судді може здійснити виключно Генеральний прокурор України або його заступник. Ще до початку здійснення комплексу процесуальних дій, пов'язаних із контролем за вчиненням злочину Суддею, необхідно готувати проект такого повідомлення про підозру, повідомляти Генерального прокурора або його заступника (керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури) про заходи, які будуть здійснюватися щодо Судді, а також вирішувати інші питання, щоб вказані прокурори у визначений законом строк здійснили повідомлення судді про підозру, або той самий керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури виїхав для цього до населеного пункту, де розташований ізолятор тимчасового тримання, в якому знаходиться затриманий суддя, або медичний заклад, до якого він може бути поміщений, якщо ця особа може бути госпіталізована через погіршення стану здоров'я внаслідок його затримання.

Проте задля об'єктивності не можемо оминати увагою й негативні тенденції практики внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо окремої категорії осіб, у тому числі і суддів Конституційного Суду України. Одним із ключових елементів складів корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, є особа, яка їх вчиняє. Наслідками встановлення того, що такою особою є наведена у статті 480 КПК, є не тільки здійснення досудового розслідування в особливому порядку, який передбачений главою 37 КПК, але й визначення підслідності кримінального провадження відповідно до положень статті 216 КПК за детективами Національного антикорупційного бюро або слідчими Державного бюро розслідувань. Такі дані згідно з пунктом 4 частини 5 статті 214 КПК та підпунктом 2.1 розділу I Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України № 139 від 6 квітня 2016 року, можуть бути встановлені з огляду на відомості про цю особу, наведені у заяві про корупційний злочин, який готується, вчиняється чи вчинений, або виявлення з іншого джерела (наприклад, у результаті перевірки цих відомостей шляхом звернення до відомостей, які містяться на офіційних сайтах відповідних органів, установ, організацій тощо). Тому задля оптимізації прокурорського нагляду вищими прокурорами за дотриманням правил підслідності щодо кримінальних правопорушень, вчинених суддями Конституційного Суду України, своєчасного визначення належного органу досудового розслідування та недопущення збирання доказів у кримінальному провадженні не вповноваженим органом досудового розслідування вважаємо, що необхідно внести зміни до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Ге-

неральної прокуратури України № 139 від 6 квітня 2016 року, шляхом доповнення його пунктом 5 розділу VI Контроль та нагляд положення у такій редакції: «5. Рух кримінального провадження щодо кримінальних правопорушень, вчинених особами, переліченими у статті 480 КПК України, контролюється Генеральною прокуратурою». Своєю чергою, з метою реалізації цього необхідно доповнити картку про кримінальне правопорушення (Додаток 1 до Положення) підпунктами 10.2. Рід занять, службове становище установлені особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (за Довідником 8), 10.2.1. Державний службовець 1 (1), 2 (2), 3 (3), 4 (4), 5 (5), 6 (6), 7 (7) категорії (Закон України від 17 листопада 2011 року № 4050-VI), 10.2.2. Державний службовець категорії А (1), Б (2), В (3), ранги 1 (4), 2 (5), 3 (6), 4 (7), 5 (8), 6 (9), 7 (10) (Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII). Відповідні доповнення мають відбутися в автоматизованій системі, яка забезпечує функціонування Єдиного реєстру досудових розслідувань. Збирання, зберігання, облік таких відомостей від самого початку досудового розслідування забезпечить у Генеральній прокуратурі постановку на контроль кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень, вчинених суддями Конституційного Суду України, та відомостей щодо органу досудового розслідування, який розслідує кримінальне провадження, і, відповідно, недопущення здійснення досудового розслідування неуповноваженим органом досудового розслідування.

Система нормативно визначених вимог до порядку здійснення кримінального провадження щодо кримінальних правопорушень, вчинених суддями Конституційного Суду України, сформована у главі 37 КПК. Причому варто зазначити, що виходячи з нормативних положень абзацу другої частини 1 статті 6 КПК виключно ця глава визначає особливості кримінального провадження щодо цих осіб. Аналіз норм глави 37 КПК показує, що нею встановлені додаткові вимоги до процесуальної форми повідомлення про підозру суддям Конституційного Суду України.

За положеннями пункту 3 частини 1 статті 481 КПК України письмове повідомлення про підозру судді Конституційного Суду України здійснюється Генеральним прокурором або його заступником.

У практичній діяльності Генеральний прокурор, його заступники лише в окремих випадках особисто повідомляють про підозру. Вони підписують письмовий документ – повідомлення про підозру, але вручення, роз'яснення його суті та прав підозрюваного особі доручають слідчому, який розслідує злочин, або прокуророві, який здійснює процесуальне керівництво розслідуванням. Стосовно допустимості таких дій є протилежні позиції і пов'язані вони виключно з різним розумінням змісту процесуального порядку повідомлення про підозру, визначеного у главі 22 КПК, де повідомлення про підозру складається (частина 1 статті 277 КПК) та вручається (частина 1 статті 278 КПК), та у главі 27 КПК, де у нормі частини 1 статті 481 письмове пові-

домлення про підозру здійснюється, і з тим, чи охоплює поняття здійснення письмового повідомлення про підозру його складання та вручення та чи правомочний Генеральний прокурор, його заступник доручити слідчому на підставі пункту 4 частини 2 статті 36 КПК вручення письмового повідомлення про підозру судді Конституційного Суду України.

У таких випадках залишати без змін нормативно-правову регламентацію повідомлення про підозру особам, які зазначені у статті 480 КПК, зокрема й щодо судді Конституційного Суду України, є неприпустимим, оскільки правова невизначеність у частині застосування законодавцем різних за змістом понять (здійснення, складання, вручення) зумовлює проблеми в правозастосуванні та, відповідно, може зумовити визнання доказів недопустимими.

Під час вироблення пропозицій щодо вдосконалення положень статті 481 КПК необхідно зважати на таке:

- через службову завантаженість Генерального прокурора, його заступників здійснювати ними весь комплекс процесуальних дій, пов'язаних із повідомленням про підозру, особам, переліченим у статті 480 КПК, не завжди фізично буде можливим;

- функціонування Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань потенційно збільшить кількість кримінальних проваджень, в яких необхідно повідомляти про підозру цими прокурорами, і це тим самим збільшить кількість ситуацій, в яких неоднозначно буде вирішуватися судами питання щодо правомірності повідомлення підозри особам, зазначеним у статті 480 КПК. З огляду на це вважаємо слушною пропозицію О.В. Фараон щодо заміни терміна «здійснюється» на «складається» у частині 1 статті 481 КПК [6, с. 13], однак із деякими уточненнями:

- по-перше, прокурором у кримінальному провадженні, відповідно до положень частини 2 статті 36 та 37 КПК, є прокурор, призначений керівником органу прокуратури процесуальним керівником у цьому кримінальному провадженні;

- по-друге, відповідно до пункту 11 частини 2 статті 36 КПК, тільки прокурор, який є процесуальним керівником у кримінальному провадженні, може повідомляти особі про підозру. Це повноваження виступає невід'ємною складовою частиною забезпечення належного нагляду за додержанням законів під час досудового розслідування. Згідно із положеннями пункту 4 частини 2 статті 36 КПК тільки такий прокурор уповноважений доручати слідчому проведення процесуальних дій, до яких, безумовно, належить вручення письмового повідомлення про підозру;

- по-третє, у частинах 4–6 статей 36, 37 КПК законодавцем визначені повноваження Генерального прокурора, керівника регіональної прокуратури, які вони можуть реалізовувати у кримінальному провадженні, не будучи його процесуальними керівниками. До числа цих повноважень не належить можливість доручення слідчому проведення процесуальних дій;

- по-четверте, повноваження Генерального прокурора, його заступника, передбачене у статті 481 КПК щодо здійснення повідомлення про підозру судді Конституційного Суду України, мають виключний характер, аналогічний до повноважень, вказаних у частинах 4–6 статей 36, 37 КПК, але їх реалізація автоматично не надає цим службовим особам органів прокуратури процесуального статусу прокурора процесуального керівника досудовим розслідуванням.

Таким чином, із метою гармонізації положень пунктів 4, 11 частини 2 статті 36 КПК та статті 481 КПК та збереження правових гарантій діяльності судді Конституційного Суду України як особи, яка зазначена в статті 481 КПК України, пропонуємо статтю 481 КПК доповнити частиною 2 у такій редакції:

«2. Прокурор, який склав письмове повідомлення про підозру у випадках, передбачених у частині першій цієї статті, може доручити слідчому його вручення».

Крім цього, особливостей порядку прийняття процесуальних рішень щодо затримання і обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту суддям Конституційного Суду України статтею 482 КПК України не визначено. Зазначені особливості передбачено виключно щодо суддів, які, за логікою законодавця суддів Конституційного Суду України, не включають з огляду на розмежування цих посад у пункті 3 частини 1 статті 480 КПК України. Тому, визначаючи особливості здійснення затримання, арешту чи взяття під варту суддів Конституційного Суду, варто керуватися положеннями статті 24 Закону України «Про Конституційний Суд України», відповідно до положень якої суддю без згоди Конституційного Суду не може бути затримано або утримано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання Судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Варто також звернути увагу на те, що у частині 4 статті 482 КПК вказано, що особливості порядку притягнення народного депутата України до відповідальності визначаються Конституцією України, Законом України «Про статус народного депутата України», Регламентом Верховної Ради України. Щодо інших осіб, перелічених у статті 480 КПК, таких уточнень немає. Однак, як свідчить аналіз чинного законодавства, що формує правовий статус цих осіб та містить гарантії їх діяльності, вимоги до порядку прийняття окремих процесуальних рішень та здійснення процесуальних дій щодо суддів Конституційного Суду України визначені у статті 149 Конституції України та у Законі України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII.

З'ясування змісту процесуальної форми здійснення кримінального провадження щодо кожної категорії осіб, які перелічені у статті 480 КПК, має, насамперед, визначальне значення для оцінки допустимості доказів, зібраних у таких провадженнях під час досудового розслідування.

Ігнорувати встановлені законами України гарантії діяльності цих осіб неприпустимо. Водночас наявна редакція абзацу другого частини 1 статті 6 КПК та глави 37 КПК може розглядатися як перешкода до застосування у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень інших законів, окрім тих, що визначають правовий статус народних депутатів України. Адже вимоги щодо особливостей здійснення кримінального провадження щодо суддів Конституційного суду України регламентуються Конституцією України та Законом України «Про Конституційний суд України». Тому з метою забезпечення належної реалізації правових гарантій осіб, перелічених у статті 480 КПК, пропонуємо внести зміни та доповнення до абзацу другого частини 1 статті 6 КПК та викласти її у такій редакції:

«Особливості кримінального провадження щодо окремої категорії осіб визначаються відповідними положеннями Конституції України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, главою 37 цього Кодексу та іншими законами України».

У частині 1 статті 482 КПК законодавець сформулював критерії визначення законності затримання щодо професійного судді та присяжного. Про особливості підстав та порядку затримання судді Конституційного Суду України ані у статті 482 КПК, ані в інших нормах КПК не йдеться. Повна аналогічність тексту норм частини 2 статті 126 та частини 2 статті 149 Конституції, а також положень статті 24 Закону України «Про Конституційний Суд України» та частини 6 статті 9 КПК уможливають застосування під час затримання судді Конституційного Суду України положення частини 1 статті 482 КПК. Однак через особливе місце Конституційного Суду України в системі органів державної влади та високий рівень суспільного значення діяльності його суддів навряд чи застосування до їх затримання норм частини 1 статті 482 КПК за аналогією є прийнятною. Тому частину 1 статті 482 КПК пропонуємо викласти у такій редакції:

«1. Затримання судді Конституційного Суду України чи утримання його під вартою чи арештом здійснюється за згодою Конституційного Суду України.

Без відповідної згоди суддів, зазначених в абзаці першому цієї статті, не може бути затримано або утримано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Суддя Конституційного Суду України, затриманий за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна відповідальність, має бути негайно звільнений після з'ясування його особи, за винятком:

1) якщо Конституційним Судом України щодо його судді надано згоду на затримання судді у зв'язку з таким діянням;

2) затримання судді Конституційного Суду України під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, якщо таке затримання є необхідним для попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину. Суддя має бути негайно звільнений, якщо мета такого затримання (попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину) досягнута».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Висновок Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України щодо питання про початок кримінального провадження стосовно суддів, яке пов'язане зі здійсненням ними судочинства, від 01.07.2013 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0009700-13>.
2. Кузьмічова Є.В. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. *Юридична наука*. 2014. № 8. С. 107–116.
3. Лобойко Л.М. Щодо потреби правової регламентації права на оскарження початку досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 2. С. 50–56.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України про офіційне тлумачення положень частин першої, другої статті 126 Конституції України та частини другої статті 13 Закону України «Про статус суддів» справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.
5. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
6. Фараон О.В. Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09; Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2016. 22 с.